

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hához terdvé:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszafizetést vagy megőrséget nem vállal.

Előzetesek és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 13.

Megérdemelt sors.

(—a.) Az imparlamentáris kormány az általa törvénytelenül ex-lexben elnapolt parlament összeülését sem érte meg: megbukott mielőtt a parlament elé került volna, megbukott mielőtt országgyűlési határozattal vád alá helyezték volna.

Sorsát maga okozta, meg is érdemelte. Abba a verembe szorult csufosan, amelybe ravasz fondorlattal a koalíciót akarta becsalni.

Az a kormány, amely ahelyett, hogy mérsékelni, törekedni a néptömeg izzó szenvedélyeit, maga dobja vakmerő kézzel a néptömeg közé a legveszedelmesebb robbanó anyagot, az a kormány, amely ahelyett, hogy a koronás király nemes intenczióinak megfelelően a kibontakozás útját iparkodott volna előmozdítani a forradalom felé terelte a nemzetet, — az a kormány, mely kimélet helyett botos kézzel támadt a magyar alkotmány kipróbált bástyáira — az a kormány, amely a nemzeti küzdelem meggyengítését, letörését tekintette céljának, feladatának, — az a kormány még példátlanul csufos bukásában sem érdemel szánatmat.

Koporsóját, melyből nincs feltámadás számára, még az a bizonyos »csendes részvét« sem kíséri, amelyre az országgyűlés két házában bizalmatlansági szava-

zata után rászolgált volna, ha hü marad a király által eléje szabott programhoz s nem provokálja oktalanul maga ellen a nemzet jobbainak méltó haragját.

Pedig kezdetben nagyon szerénynek mutatkozott ez az ugynevezett ügyvezető kormány. A táborszernagy-miniszterelnöktől harcias, huszáros beköszöntőt vártak. De a közönség általános ámulatára a táborszernagy kint maradt a parlament márványfalain kívül, a gyűlésterembe csak az ügyvivő elnök vonult be, de az is oly szerényen, hogy mintegy engedelmet kért, hogy nem vehet teljes lélekkel részt a nemzeti küzdelemben; ígerte azonban hogy addig is míg helyén kell maradnia, tőle telhetőleg előkészíti a király és nemzet egyetértésének útját.

E békés szándéku működést azonban csakhamar csatazaj zavarta meg, melyhez Fejérváry rossz szelleme Kristóffy ügyvezető fujta a riadót. Az, aki néhány évvel ezelőtt parlamenti beszédben foglalt állást az általános titkos választás ellen, most tullicizálta piaci denagógiájával a Jakobokányiakat is, úgy tüzelt minden beszédében az általános választói jog mellett. Az utca népe persze kapva-kapott e ritka alkalmon, hogy miniszteri elvtárs vezérlete mellett, szolgabírák és rendőrök helyeslésével agitálhasson kénye-kedvére kedvencz témája mellett és szidhassa az urakat, fenyegethesse a jó móduakat s gyalázhassa a magyar hazát.

Sőt a miniszteri pártfogással annyira mentek, hogy holnap százezernyi csapatban fenyegető állást foglalnak el a magyar népképviselőt pártja előtt, hogy terrorizálják az országgyűlés tagjait. És nagyhangon lármáznak, hogy ha nem teljesítik nyomban felforgató követeléseiket forradalomba viszik az országot.

Mindenki tudja, hogy Kristóffyék nem akarták komolyan az általános választói jogot és a többi ígért radikális reformokat, csak gáncot akartak vetni vele a koalíciónak. A koalíció bölcs mérsékletén azonban megtört az ügyvivő-kormány ez a különös igyekezete.

Ellenben az általa könnyelműen felidézett szellemek annyira elhatalmasodtak, hogy most már nem bír velük. Hogy kielégíthesse őket már arra is kész volt, hogy megvalósítja a radikális reformokat, de az utolsó perczen jött a király vétója, mely megállítja őket utjukban s le szállítja arról a helyről, amelyre méltalanoknak bizonyultak.

Váratlan bukásuk lehet, hogy eltéríti a koalíciót attól az elhatározott szándéktól, hogy vád alá helyezze őket. De akkor sem jut nekik osztályrésztül a »csendes részvét«, mert a zavar és zaj, mely áldatlan működésük nyomán fakadt, sokáig nem fog elülni. Amit ők három hónap alatt rontottak, azt hosszú évek nagy munkája sem fogja rendbe hozni.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hymen.

Írta: Theuriet André.

— Uram, — ismételte de Lisle ur napoleoni pózba vágva magát és Bousenot urat haragos tekintettel végignézte, — ön tehát nem egyéb, mint egy gyáva csábító?

De Nancy kisasszony fürgén közbevetette magát; atyja elé állt és ártatlan arczzal így szólt hozzá:

— Apuskám ne ingereld fel magad . . . a dolog nagyon egyszerű . . . Bousenot ur szeret engem. Amidőn beléptél éppen engedelmet kérte ki, hogy tőled kezemet megkérhesse; én megengedtem neki és ő hálából megcsókolta a kezem . . . ez az egész.

Mialatt Bousenot Estéve — ki magán kevésbé tudott uralkodni, mint e kis hamis ártatlanság — azt a hidegvérűséget csodálta, melylyel a nők magukat a kellemetlen helyzetekből kivonni tudják, de Lisle ur kimért mozdulattal leánya felé fordult:

— Elég, — szolt parancsoló hangon, — most hagyj magunkra . . . Beszélni valóm van ezzel az urral.

Nancy futólag köszönt és miután még egy gyanakvó pillantást vetett imádója felé, kiment a szobából. Atyja, az osztályfőnök, bezárta utána az ajtót, visszatért a bűnőshöz és szigorú, de békülékenyebb hangon így szólt hozzá:

— Uram, egyedül vagyunk, férfiak és ön magyarázattal tartozik nekem. Hogy gyermekem, kit illetudásban és önmagának megbecsülésében neveltem, ennyire megfélemezhetett magáról, ezt a csábítás oly eszközeinek kell tulajdonítanom melyeket nem akarok minősíteni. Egy tapasztalatlan, fiatal leánynak el lehet nézni ha megtéved, de egy gondolkodni tudó fiatal ember tudja, hogy mit cselekszik. Minő szándékai vannak önnek? Amint látom, ön szereti a leányomat?

Estéve nagy zavarban volt. Vajjon eléggé szerette-e Nancyt, hogy nőül vegye? Mután tájékoztatta magát de Lisle középszerű vagyoni helyzetéről és a kisasszony hű izléséről, most nagyon méghökent és lelkiismeretének meg-

kérdése után be kellett látnia, hogy a házasság kérdésének komoly mérlegelése nélkül, csak egy futólagos szenvedélynek engedve hagyta magát vezetni. Nancy kihívó magaviselete tévesztette meg pillanatra higgadt megfontolását. Most amidőn a méltán felingerelt apa komoly szavai kijózanították ugyan, minő tisztességes ürügyet találjon ki, hogy magát megvédelmezze? Semminőt . . . Pedig válaszolnia kell. Zavarában nem jutott egyéb eszébe, mint de Lisle kisasszony szellemes magyarázata:

— Nancy kisasszony már megadta a választ e kérdésre, — dadogta kitérőleg, és én nem tehetek egyebet hozzá mint azt, hogy biztosítom önt tiszteletteljes érzelmeimről.

— Tehát önt szereti Nancyt és el akarja venni? — ismételte de Lisle egy tapasztalt ember észjárásával, ki súlyt helyez arra, hogy még csak a pont se hiányozzék az i betűről.

Estéve belátta, hogy az apát nem bánthatja meg azzal, hogy a felelőség egy részét leányára hárítsa. Jó arcot vágott tehát a rossz játékhoz és halk hangon így válaszolt:

— Igen, uram.

— A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre —

MITTEILER EDE

angol divatszabó cég

■ Szövetek és belések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be. ■

Nagyvárad,
Fő-utca.
(Uri Casinó-épület)
TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít férfi öltönyöket, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — Női costümök, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

Uj főrendek.

A Budapesti Közlöny legújabb száma első helyen három új főrend kinevezését hozza. Ugyanis ő Felsője a magyar minisztertanács előterjesztésére *Matkovits* Sándor belső titkos tanácsost, csapói *Zoltán Elek* nyugalmazott altábornagyot és verseghi *Márffy* Emil földbirtokost élethossziglan a főrendiház tagjaivá nevezte ki.

A politikai válság.

Szerencsére a Zeysig-féle röpirat botránnya nem érinti a válságot egyelőre. Hiábavaló a szabadelpártiak kétségbeesett igyekezete, hogy a koalíciót befeketítsék vele. Nem érnek célzt, legfeljebb egyesek megijednek. A mint hogy valóiban emelkedtek itt-ott afféle hangok; hogy a dolog jelenlegi állása mellett Bécsből legalább a koalíció protestáns részére görbe szemmel néznek.

Fontosabb az, hogy a Fejérváry kormány lemondása immár betejezett tény s hogy ezzel kapcsolatosan a király ismét a szövetséget ellenlélekkel fogja megkísérelni a kibontakozást létrehozni.

A kormányválság.

A nagy válságnak megvan immár a maga főkérdése is: a kormányválság. Erről a félhivatalos következőleg nyilatkozik:

Abból a körülményből, hogy a miniszterelnök tegnap reggel kilencz órakor visszatért Budapestre, anélkül, hogy újból megjelenék a király előtt, egész bizonyossággal következtethetni arra, hogy a lemondás benyújtott és azt a király el is fogadta, a kabinet az ügyek vezetésével megbízott s ebben a minőségében megjelenik a képviselőház pénteki ülésén. A parlamenti szokás szerint várható ugyan, hogy az országgyűlés önmagát fogja elnapolni, de nincs kizárva, hogy hosszabb időre szóló elnapoló királyi kézirat is érkezik a Házhoz. Így hát a koalíció új szövetségesével, az osztrák miniszterelnökkel diadalmaskodott, de ez olyan

— Hm! . . . A dolog nincsen egészen rendjén! Tudnia kellett volna, mielőtt leányommal szerelméről beszélne, előbb de Lisle aszsonynyal és velem kell kívánságát közölnie . . . Erre Boussetnek egy kis reménységár derengett fel a szemei előtt:

— Azt következtessen e ebből, — mormogta — hogy ön nem adja beleegyezését a házassághoz?

— Ez nem mondhatom . . . Én méltánylom az ön tehetségeit, azt hiszem, hogy önre szép jövő vár és talán nem mondok tulsokat, ha azt állítom, hogy a feleségem osztja jó véleményemet, melyet ön iránt táplálok . . . De mégis illőnek tartom, hogy az ő véleményét kikérjem, valamint sógoromét Courtils urét is . . . Minden esetre nem fogjuk önt sokáig epedni hagyni és még ebéd előtt értesítjük hátaozatunkról . . . A viszontlátásra uram! . . .

Estéve meglepetve, leverve és hűledezve maradt vissza a szobában. Az ablakhoz támaszkodott és gondolatokba mélyedt, melyek éppen nem voltak rózsásak. Most látta már be, hogy minő bölcsök voltak anyjának intelmei és hogy ő mily nagy hibát követett el, amidőn ismét viszaesett a könnyelműség és hűség javithatatlan bűnébe. Csáléket tettek ki részére és ő bolondul belemert a hálóba. Most vége a szabadságnak, a szép reményeknek és rózsás kilátásoknak. Többet nem rendelkezhet szabadon személyével, nem ábrándozhat többé kalandos utazásokról a boldogság szigete felé.

győzelem, mely egyik fél számára nyit meg jó kilátásokat.

Az osztrák miniszterelnök ezzel az akcióval ásta meg a sirt. Egyrészt a szociálista elemeket izgatta maga ellen, mert ezek Ausztriában annál inkább fölveszik a küzdelmet ellene, de Gautsch Ausztriában is veszedelmes precedenst teremtett a maga számára, mert ezentúl a magyar kormány mindig abban a helyzetben lesz, hogy az osztrák belső reformok ellen vetőt emeljen. Báró Fejérváry iránt Ausztriában rendkívül nagy a rokonszenv, (nem nagy dicséret!) míg Gautsch eljárását elítélik. Attól félnek, hogy Ausztria és Magyarország között a viszony az osztrák kormány közbelépése által még inkább elkeseredett lesz. Valószínű, hogy most új tárgyalások kezdődnek a többséggel s még a jövő héten új meghívások várhatók.

Ezzel szemben minden bécsi forrás arra utal, hogy a királynak Fejérváry terve ellen az volt a kifogása, hogy nem látta annak biztos eredményét. Sőt a kormány magyar félhivatalosa, a M. N. tegnap esti számában direkt konstatálja, hogy Gautsch beavatkozása nem lépte át a törvényes kereteket. Fejérváryék három hónapon át tartó szégyenteljes vesszőfutás után a bukásukkal akarnak maguknak szinpátiát keríteni. Pedig ez nem illeti meg őket. A temetésük legyen olyan dísztelen, amilyen volt a vállalkozásuk.

A miniszterelnök délután megérkezik s minisztertanácsot tart, melyben közli az ügyvezetővel a bukás történetét. A délutáni tanácskozáson aláírják a lemondó kérvényt is, a melyet a kormányelnök nem vitt magával Bécsbe.

Gróf *Andrássy* Gyula, *Kossuth* Ferencz, báró *Bánffy* Dezső és *Wekerle* Sándor azok a politikusok, akik első sorban meghívást kapnak a bécsi hírek szerint a királyhoz. Allítólag báró Fejérváry Géza már értesítette is őket arról, hogy legyenek készen az audienciákra. Fejérváry tegnap Bécsben annak a szándékának adott kifejezést, hogy a parlament előtt

Szinte hallani vélte már a kalapácsok durva ütését, melyek az ő lánczát kovácsolták. Így telt el egy óra benső önvádaskodással és hiábavaló megbánással; egyszerre hirtelen kinyílt az ajtó és utat nyitott Courtils képviselőnek:

— Nos! — kiáltott fel ez elégedetlen arcczal és részvételjes kifejezést szinelve, — szép dolgokat hallok önről! . . . Ön szerelmes az én hugomba és elakarja venni? . . . Mint a leány nagybátyjának természetesen örülnöm kell a dolognak . . . De mint tapasztalt ember és mint önnök barátja, nem hallgathatom el előtte, hogy eligérkezését elhamarkodottnak s mérésznek tartom . . . Mindig óva intettem önt a gyermekes érzélegéstől.

És önnök, ha nem is rokonszenvesebb, de mindenesetre gazdagabb házasságot szántam és ön el fogja rólam ösmerni, hogy én legkevésbé sem ösztönöztem önt arra, hogy e kissé meggondatlan lépést megtegye . . . Hiszen igaz, hogy valami különös ellentétsem nincs az ön választása ellen . . . Nancy egy kedves szeretetreméltó leányka, ki önt szereti és boldogítani fogja; csak hogy ez nem az a gazdag házasság, melyet én az ön részére óhajtottam. Unokahugom minden tekintetben kitünő leány, de hozományul nem hoz önnök többet, mint százezer frankot, melynek kamatját a szülők önnök pontosan ki fogják adni . . . Mint talán tudja a de Lisle család nagy kegyben áll az udvarnál és sógorom befolyása hasznára lehet önnök a jövőben.

(Vége köv.)

nem is kíván többet megjelenni, hanem átiratban fogja az országgyűlés két Házát lemondásáról értesíteni és az elnapolásokat kérni.

Bécsben a koalíció helyzetét általában kedvezőnek ítélik s most a helyzetet nagyon előnyösnek tartják kompromisszum teremtésére. Újabb katonai engedmény gyanánt arról beszélnek, hogy *József* főherceg helyébe a honvédség főparancsnokává *Jenő* főherceget nevezik ki, *Lobkovitz* herceg pedig Budapest székhelyiül csapatfelügyelő lesz, akinek az összes magyar csapatok alá lesznek rendelve, amit Bécsben a közös hadsereg kettéválasztása első lépésének tekintenek.

Mi lesz tehát?

Ez a kérdés foglalkoztatja az egész politikai világot, de tudni nem tud biztosat senki. Mégis három valószínű feltevésben jegecedik ki a politikai válság újabb anyaga:

1. A Fejérváry-kormány beadta ugyan a lemondását, de egyelőre megmarad az ügyek élén, amíg más kormány nincs.

2. A képviselőházat szeptember tizenötödikén feltétlenül elnapolják, egy hír szerint október közepéig.

3. Újabb békítő-kísérlettel próbál szerencsét a korona. Előbb ellenzéki vezértérfiak meghallgatásával, azután esetleg új bizalmi ember kiküldésével.

Minde valószínűségekhez járul az a politikai pletyka, hogy a Fejérváry-kormány talán még se bukott meg. Ez ugyan egy kissé furcsán hangzik, de hát vannak, akik olyasmit tesznek föl, hogy a kormánynak a királyljal szemben való zavarbajutása nem is egészen őszinte igazság, hanem csak arra való, hogy Fejérváry az osztrák miniszterelnök ellenében csatát nyerhessen s esetleg úgy állithasson be a képviselőházba, mint aki a királyt egy immár népszerűvé lett eszméhez, az általános választói jog megadáshoz rettenetes akadályok daczára is meg tulta nyerni.

No, ha pletyka volna is, — nem érdektelen,

Hogy mi lesz a pénteki ülésen, — az most a legérdekesebb politikai téma.

A kormány lemondásával a pénteki ülés egyik szenzációja: a kormány programjának előterjesztése elmarad, de esetleg egyebekben is módosul az ülés napirendje. A Fejérváry-kormány még megjelenik az ülésen, mert egyelőre nincs, aki helyettesíthetné, de mindössze csak a lemondása bejelentésére szorítkozik. Azután el fogják napolni a Házát.

A szociáldemokrata küldöttségen kívül a Józsefvárosi Függetlenségi Kör is küld pénteken délelőtt tíz órakor *Justh* Gyulához deputációt, mely első sorban a nemzeti követelések mellett foglal állást és csak másod sorban kéri a választói jog kiterjesztését.

Szemétegetés Nagyváradon.

— A főmérnök előterjesztése. —

Ilyenkor, mikor nyakig uszunk a porban, s utcáinkat elborítja a szemét, különösen érezük a köztisztaság rendezésének szükségét.

Ma úgy áll a dolog, hogy egy pár főbb utcát úgy, ahogy separtet a város, a többi utcákon pedig halomra gyűl a szemét.

Éppen így, vagy még rosszabbul állunk a házi szeméttel Rendszeres kihordás nincs. Egyik-másik házigazda kihordatja hetenként egyszer, de legtöbb háznál hónapról-hónapra

ott ernyed a mindenféle hulladék s megfertőz-teti a levegőt.

Ezért haladást mutat nemcsak a köztisztaságra, de a közegészségre is, minden mozgalom, jóakaró előterjesztés, ami ennek a telhetetlen állapotnak a megváltoztatását célozza.

Köszeghy József városi főmérnök már régebben foglalkozik a szemétkérdéssel, amely egyike a város legfontosabb ügyeinek.

Eddigi tapasztalatait egy terjedelmes jelentésben terjeszti a tanács elé.

Ebben a mai szemétkerakás helyett a személtelítés előnyeirre mutat rá s kifejti, hogy a mellett, miszerint a város kiemelkednék a mai szégyenletes állapotból, még jövedelmet is produkálna.

Ennek a nagyszabású tervnek a keresztülvitelét azonban — már csak pénzügyi szempontból is — rövid pár év alatt lehetetlennek tartjuk, míg a mai állapot fenntartása már nem tűr halasztást, miért is valami közbeeső intézkedésről addig is gondoskodni kell a városnak, míg az előterjesztésben befektetett nagyobb szabású mű létrejön.

Az előterjesztést következőkben ismertetjük:

A főmérnök terjedelmes jelentésében első sorban általánosságban foglalkozik a kérdéssel. Rámutat, hogy a város környéke teljesen fertőzött, mert a téglá- és vályogvetőgödörök a kihordott szeméttel megteltek. De a város belsejében is elégtelenek a tisztasági intézkedések s a szemét kiszállítás is gyarló. A házi szemétkerakás szintén rendszertelen.

Radikális intézkedésre van szükség, hogy a város tisztántartása kiemelkedhessék a mostani állapotokból. Az egész rendezés keresztülvitelére egy intelligens képzett egyén szükséges.

Rendezni kell a szemét ügyet minden vonalon; kellő számú utcáseprőkre, seprő gépekre, szemétszállító kocsikra van szükség. Szükséges továbbá szemétkerakótelep.

Mindezek keresztülvitelére két év szükséges s a köztisztaság kérdésének intézését utalják a mérnöki hivatal körébe, mint a külföldön van. Mivel azonban a mérnöki hivatal nálunk nem bír rendes tanácsai ügyosztály jellegével, a kérdés egyszerű átutalása lehetetlen, s a kihágási részt csak a rendőrség keretébe kel lene utalni s ez által az eddigi lassu eljárás továbbra is megbénítaná a gyors intézkedést.

Ugy volna a kérdés megoldható, ha a rendőrbiztost kizárólag ezzel bízánák meg s ezért a mérnöki hivatalhoz osztanák be.

Ezután rá tér a főmérnök azon elvekre, amelyek alapján a szemét kezelés rendszeresítését keresztülvendőnek tartja.

Az utcák tisztogatását naponként egyszer, a külvárosokban legalább minden másodnap az összes burkolt utcák lesöpörtesenek.

Az utcák seprését házilag, a hol csak lehet géppel végezzék. Teljesen új utcáseprők nagyobb létszámmal alkalmaztassanak. A hol nem géppel seprenek, csak locsolás után szabad seperni; ezt a munkát nagy szigorúsággal seprőmesternek s köztisztasági felügyelő folytonos ellenőrzése mellett kell végezni, kis csoportokban s az összesepert szemétkerakótelep minden nap elszállítsák.

A locsolást házilag teljesítsék.

A házi szemét kiszállítására városi feladattá és kötelezővé teendő a főbb részeken naponként, másutt harmadnaponként. A szemétkerakozás vállalat útján biztosítandó. A házi szemétkerakótelep reggel 10 óráig, az utcái szemétkerakótelep nap többi szakában és éjjel kell kiszállítani.

Az összes szemét egy kijelölt telepen elégetendő.

A fekáliák az általános csatornázásig kijelölt trágya-telepre szállítandó s ott tözeggel közömbösítendő.

Minden szükséges teendők végrehajtása sokoldalú és költséges intézkedést igényel. Tehát igyekezni kell, hogy minél kevesebb megterheléssel létesíthessük azokat.

Ezután fejtegeti a főmérnök a szemétkerakótelep szükséges és gazdaságos voltát. Az égés meleg energiáját kedvezően fel lehet használni gépek hajtására, s azonkívül közegészségügyi tekintetből is a legelőkételesebb, mert a csiraképző anyagokat abszolút imminens salakká változtatja.

Külföldi példákra hivatkozik, hogy szemétkerakótelepek mindenféle alkalmaztatnak, majd részletesen foglalkozik azzal, hogy minő lenne Nagyváradon a naponként elégetendő szemétkerakótelep, s azon eredményre jut, hogy Nagyváradon a szemétkerakóteleppel naponként kétszázhusz állandó lóerőnek megfelelő energiát lehetne produkálni, ami hatalmas jövedelmi forrása lehetne a városnak. Ha ezt az erőt villamos energiává alakítanánk át, évenként mintegy 73000 korona bevételünk volna.

Ezek után rátér a szükségletekre. Nagyváradon 50 utcáseprő és 25 iga kellene a szemétkerakótelep fenntartására. Az összes új beruházás 300.000 koronára rugna, aminek törlesztése ezenkívül a fenntartás, személyzet, üzemeltetési stb. évenként 124.452 korona több kiadás volna, a mai ilyen nemű kiadásokkal szemben, amivel szemben állana a 73.000 korona bevétel, tehát mintegy 50.000 korona évi ráfizetés kellene. De ez összeget a főmérnök szerint más cziméken bevonná a város. Így a villamáramból nagyobb összeget kapna a város, a trágya eladásból szintén tekintélyes összeg folyna be.

Hivatkozik a főmérnök a fumei szemétkerakótelepre, amely a telepen szükséges erőn kívül a 135 lóerejű nagy motort hajtja és a vágóhidon egy 60 lóerejű motort. A füstnek nincs büze, mert csak alig látható fehér füstöt bocsát ki.

Nálunk a szemétkerakótelep elektromos berendezését a villamos teleppel kellene kapcsolni s az energiát a vágóhid céljaira és a városi fogyasztás céljaira felhasználni, ezért a szemétkerakótelepet a vágóhid mellett lehetne felállítani.

A részletekre vonatkozólag csak helyszíni tanulmányozások után lehetne megmondani. Fel kellene szólítani az ilyen munkákkal foglalkozó vállalatokat ajánlattételre s a tervek kidolgozására.

A kellő tanulmányok megejtése céljából kéri a főmérnök, hogy őt és az orvosi hivatal egyik közegét küldje ki a város a szemétkerakótelepekkel bíró német városokba, még a következő télen, hogy a fontos közegészségi és köztisztasági intézmény mielőbb életbeléptethető lenne.

A Zeysig-botrány.

A Zeysig rőpirat miatt támadt botrány egyre szélesebb hullámokat ver. A politikai világ érdeklődését a kormánybukás dacára is teljes mértékben lefogja s általában a két év előtt lezajlott parlamenti affér folytatását látják ebben a bűnpörben, amelynek számai egyre inkább többfelé ágazódnak.

Tegnap éjjel három óráig tartott Lakatos László ujságíró vallomása, amely tudvalevőleg báró Bánffy Dezső ellen irányul. Ma az első tanu Weisz Julián szerkesztő volt, aki úgy került ebbe a botrányba, hogy a rőpirat megjelenése után egy kormánypárti lap egyenesen ráfogta a szerzősége. Weisz Julián nem hagyta magán száradni a rágalmat, hanem maga kezdett a nyomozásba, melynek folyamán meggyőződött arról, hogy a rőpiratot Zsigány Árpád írta.

Bérczy Béla rendőrtanácsos körülbelül husz perczig hallgatta a szerkesztő vallomását, aki elmondta, hogy augusztus 25-én az ügyészségnél a rőpirat révén ismeretlen szerző ellen fel-

jelentést akart tenni, de az ügyészség a vád képviselőt nem vállalta el. Összeköttetése révén aztán a berlini nagykövetséghez fordult, ahonnan energikusan hozzászóltak az ügy tisztázásához és ennek a befolyásnak tulajdonítható, hogy az ügyészség is megindította a vizsgálatot, de csak Gajári Ödön lapszerkesztő feljelentése következtében. Weisz Julián a nyomozást főleg abban az irányban látja célravezetőnek, hogy micsoda szálok vezették Zsigányt a kormány támogatása alatt álló Magyar dohánnyivitel társaság két berlini tisztviselőjéhez?

Weisz Julián különben az általa folytatott nyomozás okmányait, a melyekről tegnap közjegyző jelenlétében fényképtelvételeket készített, nem adta át a rendőrségnek, hanem megtartja s az ügyészségnek fogja rendelkezésére bocsátani.

Weisz Julián után Bérczy rendőrtanácsos Fekete Józsefet, a »Magyar Szalon« társzerkesztőjét idézte be, akinek kihallgatása főleg a Weisz Julián vallomásának adatai folytán vált szükségessé. Bérczy rendőrtanácsos főleg arra a kérdésre óhajt a szerkesztőtől választ, hogy micsoda érdeke volt abban, hogy Zsigány korábbi rőpiratait, többek között a *Kalandorpolitikai, vagy éljen a 48!* című panfletert ő vitte el a kiadóhoz s mit keresett a múlt hónap elején majdnem naponta a budai Korona-kávéházban, ahol ugyanabban az időben mindig ott volt Zsigány Árpád is? Zsigány Árpádot különben tegnap délelőtt átkísérték az ügyészséghez. Dr. Halmai Elemér ügyvéd, a terhelt védője az aktához csatolta előterjesztését, amelyben Zsigány Árpádnak azonnal való szabadon bocsátását kéri.

A Czericze della Sera azt írja, hogy Zsigány néhány éve egy ottani lap szerkesztője volt s amellet egy milánói zeneműkereskedőnél is alkalmazva volt. Egy könnyve is megjelent a magyar irodalomról. Egyszerre aztán eltűnt Milanóból.

Kitüntetett püspökök.

— Mailáth és Csáky —

Napok óta köztudomású volt, most aztán a hivatalos lap formálisan is publikálja, hogy a király Mailáth Gusztáv Károly erdélyi és Csáky Károly Emmánuel váci püspököket a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. Méltó férfiakat, igazi apostolutódokat ért a királyi kegy, amely újabb fényt és díszet hozott a magyar hierarchiára, a keresztény Magyarországnak erre a nemes, ideális, kimagasló tesztületére. Mailáth és Csáky grófok nehéz időkben kerültek egyházmegyéik élére s azalatt az idő alatt, amelyet eddig főpásztori székükön eltöltöttek, fényesen beváltották a reményeket, amelyeket a hívek a változott viszonyok között vezetésükhöz, magas missziójukhoz fűztek. Lelkünk legbensőbb örömeivel fogadjuk ezt a kitüntetést mi is és abban a reményben élünk, hogy a korszerű apostolkodásukat a magyarok Gondviselő Istene hosszú életen keresztül fogja segíteni.

A két főpásztor életrajzi adatai a következők:

Székhelyi Mailáth Gusztáv Károly 1864-ben született Bakóczán, Baranyamegyében. Középséki tanulmányai végeztével a strassburgi egyetemre iratkozott jogásznak, édesatyja Mailáth György királyi főtárnokmester, udvari kancellár, országbíró tragikus halála után (1883 nov. 29.) az egyházi rendbe lépett. A teológiát a Pázmáneumban végezte. Közben testvéreivel,

a fegyvert, a bornyut, az egész czakkumpakkot beabfírolja a baka az őrmester urnak, extra sapkáját jobb szemére, szabadságos kis könyvét a hóna alá vágja, akkor élvezi igazán a katonásdit. Akkor, mikor már háta mögött tudja az egészséget. Ez a boldog idő a tegnapi nappal megérkezett a háziezredre nézve. A hetekig tartó fegyvergyakorlatról pompás jó kedvvel érkeztek meg katonáink. Három zászlóalj és az ezred törzse d. u. 8 órakor, a negyedik zászlóalj e te 11-kor érkezett meg. Minthogy még eddig nem jött rendelet, hogy a harmadéves bakák visszatartassanak, ennél fogva az »öreg csontok« leszerelése hamarosan megtörténik, kiszolgált bakák vig zajától lesznek hangosak az utcák, melyeket úgy sem élénkítenek október elején az ujonczok.

* **Jóváhagyott alapszabályok.** A belügyminiszter a nagyszalontai ev. ref. tanítók segítő egyesületének alapszabályait jóváhagyási záradékkal ellátta.

* **A kapzsi ember bűnhődése.** Mint annak idején már megírtuk, hogy Grósz H. sütő iparos egy védtelen özvegy asszonyt alattomos utakon kiűzött kenyérkeresetéből és úgy látszott, hogy az igazságszolgáltatás kezét ki is fogja kerülni, azonban tegnap özv. Végh Edéné megsértett ipargyakorlási jogának orvosoltatása végett dr. Halász Lajoshoz fordult, ki csakhamar Kemény rendőrbiztos és egy rendőr kíséretében megjelent a sütődénél, ahol már ekkor óriási embertömeg várta őket. Kemény rendőrbiztos belátva az asszony igazságát, Grósz urat a jogtalanul bitorolt sütődéből kiparancsolta és Véghné védelmére egy rendőrt hagyott hátra. Erélyes és gyors eljárásukért dr. Halász Lajost és Kemény rendőrbiztosát a tömeg megéljenezte.

* **Három utca aszfaltozása.** Miskolczy Barna törvényhatósági bizottsági tag indítványt adott be Nagy-Várad város törvényhatóságához az iránt, hogy Szalárdi, Kossuth Lajos és Zöldfa-utcákat még ez évben aszfaltoztassa ki a város. Ezen utcák mielőbbi rendezése semmi akadályba nem ütközik, mivel az aszfaltozás elkészítését mindhárom utcára már elhatározta a közgyűlés, a magyar aszfalt társaság pedig ajánlatot tett, hogy még ez évben hajlandó elkészíteni a munkákat, ha a város a jövő év május haváig kifizeti az aszfaltozás költségeit.

* **Volt városi napdíjasból bicikli tolvaj.** Tóth Kálmán vízvezetési szerelő tegnap reggel az Andrányi féle vaskereskedésbe ment a biciklijét az üzlet előtt hagyta. Mig odabent bevásárlásait végezte a biciklit valaki ellopta. Káros bejelentésére a rendőrség a helybeli zálogházakat figyelmeztette s ennek alapján a Biharmegyei Takarékpénztár zálogosztályának vezetője jelentette, hogy a biciklit egy fiatal ember éppen zálogba akarja tenni. Bött nyomozó rendőr a fiatal embert a rendőrség elé vitte ahol ez Buchecker Péter katonai élelmezési irodai napdíjasnak mondotta magát és a bicikli szerzésére vonatkozólag előadta, hogy ő ezt reggel a nagypiaczon egy embertől vette 24 koronáért. A vételárból 2 koronát kifizetett neki a többi 22 koronát pedig délután félkét órára a saját lakásán ígerte az eladónak átadni, és hogy ez összeget megszerezhesse az értékes biciklit zálogba akarta tenni. A rendőrség részéről Zilahy Antal tisztviselő és Bott György a mondott időben megjelentek Buchecker lakásán, hogy ott a pénzért jelentkező tolvajt bevárják. Ez azonban roszat sejtve nem jelentkezett. A Buchecker által adott személyleírásból azonban Zilahy reájött, hogy a lopást Fibik Dezső volt városi napdíjas követthette el és így megbizta az utcán posztoló Danyek rendőrt, hogy ha esetleg Fibiket ott a lakás körül oládkodni látja fogja el. Fél 4 óra tájban tényleg megjelent

ott Fibik mire lefűlelték és a rendőrségre kísérték s ott lezárták. A lopást illetőleg teljes beismerésben lévén, a rendőrség az ügyészséghez kísértette át a nap folyamán.

* **Gyerekjáték áldozata.** Bvsi Albert, akit Sarkadon, mint tegnap jeleztek Szabó Károly játszás közben revolverrel hasba lőtt, a gyulai közokrházban belső sérülései következtében meghalt.

* **Időjelzés.** A magyar királyi központi meteorológiai intézet időjelzése szeptember hó 14-ére: *hűvösebb, száraz.*

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

Pannonia étterme és télikert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖR**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli **zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.**

Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

Por és füst.

Nincs ezen a golyóbison olyan világáros, a melynek lakói annyi port és füstöt nyelnének, mint mi nagyváradiak. Valamennyi érzékünk tönkre megy ebben a porban. Hogy be is bizonyítsam? Készséggel megteszem.

Hétfőn délelőtt tüzet jeleztek a városháza tornyában. A második emeletről repültem lefelé, hogy hol a tűz? Főlnéztem a toronyra — és nem láttam semmit. Az irányt jelző zászlót nem lehetett látni a por és füsttől. Neki vágtam a színháznak. Kinos botorkálás és vergődés után eljutottam a színház háta mögé. Tovább nem voltam képes menni. Dörzsöltem a szememet, hadonásztam a levegőben, kerestem a világító oszlopot — a városháza tornyát, hogy valahogyan más irányba ne menjek. Azt hiszik kérem, hogy láttam? — A por és füst (és a színház) elborította. Végre egy buvár jött mellém, a ki kauszuk esővön vette a lélegzetet a fellegek közüls kivezetett. Elpanaszolta, hogy odafönt 40 km. távolságban sem tiszta még a levegő, megrontotta a várad *por és füst*. A szemem annyira tönkre mentek, hogy nem vagyok képes meglátni a bankjegyeket és tallérokat a pénztárczámban. Ugyancsak itt tapasztaltam azt is, hogy tapintó idegeim is tönkrementek. Hiába tapogatom ujjaim között a tárczám tartalmát, bizony nem érzek én semmit sem. Tetszik tudni mi ennek az oka? A nagyvárad *por és füst*.

A füleim? — Valóban tönkretette a *por és füst*. Ne adj Isten, hogy a reggel 7 órai harangkongást halljam, pedig ott lakom a harang tövében. De hát — a *por és füst*.

A nyelvem? (Na hát erre még volna lehetőség, ha nő volnék — egy modern feminista szerint.) Nem érzem az ételek ízét. Itt azonban nem csupán az az ok, hogy a nyelvem megrontotta a *por és füst*, de az is, hogy itt az étekeknek nincs íze. A marhahusba, a piacon a repába a csirkebe, a tejsze apró, finom porszemek leülepednek s azokra várakozik még a füsttől a szénpor — a *füst* — s ezek az élelmiszereknek megrontják az ízét.

Szaglászról kérem ne is beszéljünk. Ugyan ki érez kedves olvasóm közül olvasás közben ibolya illatot vagy kinek csiklandja az orrát valami finom aszu vagy rislingi? (Aki ilyen szerencsés, hívjon meg engem is.)

Ugy van az kérem, hogy a szemünket, az orrunkat, a füleinket, a nyelvünket és ujjainkat megrontotta — a *por és füst*.

De megmontotta — az eszünket is. Utalok a vasárnapi demokrata gyűlésre és bankettre. Van-e ember, aki be ne ismerné, hogy egyik vagy másik szólónak az agyát be ne lepte volna — a *por és füst*? A szabadelvűek a koalícióról és megfordítva — állítják szavaink igazságát. Különösen a

piros nyakkendő urak teszik kétségtelenül elhihetővé, hogy a nagyvárad *por és füst* — az agynak is árt.

Tüdőnk? — Arról hallgassunk. Az nekünk nagyváradinak nincs. Tönkretette — a *por és füst*. Nekünk gyomrunk van. Azért küzdünk, élünk — s meghalunk! De azt is tönkretette a *por és füst*. Hasi hagymáz, kolera — *por és füst*.

A tüdőbetegek számát megállapítani nem lehet. A köhögést, krakogást az utcán nem lehet hallani, mert a dobhártyánkat belepíti a *por és füst*. A vizsgáló orvosok hiába zárják be termeik ablakait és ajtóit, képtelenek a hallgató cső segítségével a tüdőt megvizsgálni — a *por és füst* miatt.

Városunkban készen van a tüdőbetegek szanatóriuma. Persze, hogy nem látható. A *füst* miatt! No meg a *por* úgy elnyelte, mint a Vezuv Herkulánus és Pompeji városokat. Majd valamikor kiássák, ha mi nem — utódaink.

Oh villamos vasut! . . . De sokat is szenvedünk érted. Mindent érted, — pénzt, — port és füstöt — csupán teéretted. Vajon hálás lezel nekünk e szenvedésekért? Oh igen: — a megbokrosodott lovak, sztrájkok s elgázolt emberek miatt — naponként fogjuk méltatni emlékeidet lapjainkban.

Tankréd.

TANÜGY.

Kik akarnak tenni magánvizsgálatot a kereskedelmiben? A nagyvárad felső kereskedelmi iskola igazgatósága felhívja azokat, kik az 1905—6-iki tanévben a vezetése alatt álló intézetben magánvizsgálatot óhajtanak tenni, hogy magánvizsgálat engedélyezése iránti kérvényüket f. é. szeptember havában dr. Schack Béla kir. főigazgatóhoz czimzetten nyújtsák be nála. Melléklendő: közép- vagy polgári iskolai IV. osztálybeli bizonyítvány, anyakönyvi kivonat, erkölcsi és szolgálati bizonyítvány. A szeptember hava után benyújtott kérvények nem fognak elintéztet nyerni. Nagy-Váradon, 1905. szept. 13. Az igazgatóság.

SPORT.

A nagyvárad löverseny. A nagyvárad löverseny egyesület által f. évi szeptember 16 és 17 tartandó löversenyekre a belépő jegyek díjait következőkben állapította meg a verseny rendezősege: *Pálya jegy* a 2 napon 10 kor. tiszteknek és nőknek 6 kor. *Pálya jegy* 1 napra 6 kor. tiszteknek és nőknek 4 kor. *Tribün jegy* 2 kor. *Bekerített állóhely* 50 fillér. Verseny-egyleti tagok a tagsági jelvény feltűzése mellett a versenyen díjtalanul vehetnek részt.

NYILTTÉR.

Pártoljuk a honi ipart!

Az „Első nagyvárad **Czipő- és csizmagyár** Moskovits Farkas és Tsa

kicsinybeni eladói üzletében.

(Kossuth-utca, régi rendőrségi épület.)

helyi kis iparosok által készített kézimunka czipők kaphatók eredeti gyári szabott áron, hol mindenféle nagyságban készülnek és nagy választékban raktáron vannak.

Tisztelettel:

Moskovits Farkas és Tsa.

Szabott áron.

Telefon: 417.

TÁVIRATOK.

A válság.

Kibontakozás felé.

Budapest. szept. 13. (Saját tud. táv.) *Fejérváry* menni fog, mert mennie kell és most már igazán maga is úgy akarja. De a körülmények olyanok, hogy még egy ideig tartja magát, mert egyszerre nem mehet. Ez a helybenmaradás szinte azt a látszatot kelti, mintha a bukásáról szólnak ment hírek nem bírnának reális alappal, mintha a kabinet végleg összedőlt pozíciója hirtelenül ismét meggyőződést nyert volna láthatatlan rugók közreműködése folytán. Mindez azonban csak porhintés, csalóka fény. Az igazi napfény, a világosság már kezd derengeni a válság komor felhői mögül. Főttartóztathatlanul közeleg a kibontakozás.

Fejérváry és Pitreich.

Fejérváry Bécsből Budapestre érkezett. Itt marad, hogy a szeptember 15-iki, pénteki képviselőházi ülés fejleményeit ki-
varja. Szombaton aztán referálni fog Bécsben a királynak a történekről és előterjeszti a királyi kihallgatásra *meghivandó magyar politikusok névjegyzékét.*

Pitreich a körülményeket biztatóknak tartja arra nézve, hogy a béke a koalíciós ellenzékkel megköthető legyen. Állítólag olyan katonai ja aslatokkal és tervezetekkel fog rövid időn belül előállani, amelyek a meggyezést könnyen lehetővé fogják tenni.

A kormány utolsó napjai.

Senki sem tudja, meddig figurál még a lényegileg már régen kimult kormány. A *M-g* azt írja, hogy Fejérváry azonnal odahagyja a piros bársonyszéket. Utódja legnagyobb valószínűség szerint *Vörös László* lesz. Ezzel szemben egy képes esti lap munkatársának azt mondta *Kossuth*, hogy neki az az impresziója, hogy a király még mindig nem fogadta el a kabinet lemondását s azt nem bocsátotta el. *Kristóffy* azonban, aki ugyancsak erős koronatanu ebben a kérdésben, hirlapírók előtt kijelentette, hogy a *mostani ügyvivő kormány két hétnél tovább már nem élhet.* Akkor átveszi a vezérszerepet a *majoritás*, tehát a koalíció.

A választói jog

Goluchowsky tegnap nagyon elítélőleg nyilatkozott az általános választói jogról. tekintettel a magyar szempontokra. A mai politikai válságban *kétszeres felelősséggel* járna az ilyen vakmerő játék és kiszámíthatatlan, beláthatatlan következtetéseket vonna maga után.

Horvát segítség.

Van ilyen is, mert a kormány rászorult. A horvát hivatalos, *Narodni Novini* zágrábi ujság szerint ugyanis azzal, hogy exlexben sem adót nem fizet a nép, sem katonát nem állít, az államgépezet igen hosszú időre megállani, vesztelgelni kényszerül. Ez nem jól van így. Hanem igenis hazafias kö-

telesség az adók fizetése és az ujonczok kiállítása.

Igy ír a horvát lap az ügyvezetők szolgálatában.

Kalandos híresztelés.

A bécsi *Mittagszeitung* kalandos hírt bocsát világgá az alakulóban levő új kabinetéről, amely szerinte a koalíció kebeléből fog létesülni amelynek élén állana *Zichy János* gróf pártonkívüli képviselő, az országgyűlési néppárt volt elnöke, aki a párt kötelékéből még a múlt év november havában kilépett. Ebből a csapongó fantáziáról tanuskodó híresztelésből persze, legalább ebben a forrásában nagyon kevés az igazság.

A vezérőlbizottság ülése.

Budapest, szept. 13. (Saját tud. táv.) A vezérőlbizottság is összeült ismét, ma délután ötödfél órakor és behatóan tanácskozott órákon keresztül, csak esti 9 óra után ért véget.

A bizottság konferenciáján *Kossuth* elnökölt. Mindenekelőtt *Bánffy* igyekezett magát tisztázni a *Zigány—Zeysig* ügyben fölmerült gyanu alól. Lelkére, becsületére kijelentette itt is ismételtlen, hogy neki a röpirathoz semmi köze. Azt sem anyagilag, sem erkölcsileg nem támogatta, egyáltalán létrejöttén nem munkált közre. Kijelentette azt is, hogy amennyiben a botrány kinos bomlása 48 óra alatt el nem oszlik, ő maga veszi kezébe a bonyodalmas ügy szálaít, hogy kibogozza őket és minden nemtelen gyanusításnak elejét vehesse.

Azután a két közelebről kiküldött albizottság tette meg jelentését. Az általános választói jog albizottságának jelentését a vezérőlbizottság egyhangu helyesléssel tudomásul vette.

A bizottság ennél fogva *augusztus 11-iki* megállapodásához hiven kimondja, hogy a választói jogot akkor, amikor az — nem így ütőkártyának használva — hanem, mint komoly korkövetelmény jelenik meg, minden a koalícióba tartozó párt a maga elvi alapján állva kívánja kiterjeszteni. Anélkül azonban, hogy a koalíciónak azon vívmányokért, amelyek ebben a máskülönben igen fontos kérdésben elérhetők volnának, az alkotmányt biztosító alapprinzipiumokat volna szabad cserébe kínálni. A koalíciónak teljesíteni kell szigorú lelkiismeretességgel hivatását, azon nemzeti, kulturális, közgazdasági, politikai követelmények tekintetében, amelyeknek kivívására a nemzet-től mandátumot nyert.

A *vádalahelyezési* albizottság jelentése előterjesztette *Polónyi* indítványát, a melyet a bizottság egyhangulag tudomásul vett s megbizta *Polónyit* azzal, hogy a Házban terjessze elő. A vádindítvány *alkotmány- és törvénysértésért*, valamint a *nemzeti vagyon jogtalan használataért* mondja ki az anyagi és erkölcsi felelősséget.

Az albizottsági jelentések után *Vázsönyi* terjeszti elő a maga és az újjászervezett szocialisták javaslatát az általános választói jogról, ugyan ebben a

kérdésben *Batthyány* Tivadar gróf törvénytervezetet dolgozott ki.

Az ülés tárgysorozata ezzel kimerült s esti 9 óra után véget ért.

A Zigány—Zeyzig botrány.

— Az előkelő ismeretlen. —

Budapest, szept. 13. (Saját tud. távirata.) *Zigány* Árpád vallomása szerint a röpiratban része van egy *előkelő politikusnak is.* A vallomásnak ezt a részét a nyomozás adatai is igazolták. Hogy ki ez az előkelő államférfi, a vizsgálat a nyilvánossággal nem közli ugyan, a gyanu azonban határozottan *Bánffyra irányul.*

Zigány lakásán most már nem is egy, hanem több oly levelet találtak, amelyet *Bánffy* irt s amelyek közül több kifejezetten a röpiratra vonatkozik. Mindezzel szemben áll *Bánffy* következetes, határozott tagadása. Így legutóbb a vezérőlbizottságban is.

Bánffy egyébként ma délelőtt egy ismerősével hosszasan tárgyalt a politikai helyzetről az erzsébetköruti New-York-kávéházban, de a röpirat ügyét egy szóval sem említette.

Fekete és Weisz.

Fekete József csakugyan egészen tisztázta magát. Kimutatta, hogy neki az egész kinos ügyben semmi része sem volt — *Weisz* Julián pedig kijelentette, hogy rendkívül fontos adatok birtokában van, amelyeket azonban majd csak a vizsgálóbíróval fog közölni.

A dömsödi letartóztatás.

Zigányt azért tartóztatták le, mert röpirata utján királysértést, valamint lázítást követett el, *Bélyegcsalás* miatt most van ellene folyamatban az eljárás.

Zigány levele Fejérváryhoz.

Egyik képes esti lap írja, hogy *Zigány* néhány napja elpanaszolta *Feketének*, hogy *Bánffy* nehéz helyzetében sem könyörül meg rajta. Semmi anyagi támogatásban nem részesíti. Utóbb aztán azzal a kijelentéssel lepte meg *Feketét*, hogy megírja az egészet — *Fejérvárynak.* Megis tette. Hanem ez a levél nem jutott el a rendeltetési helyére. Mai napig is *Feketénél* van.

A Bánffy-levelek hamisak.

Mint éjjel után két órakor jelenti fővárosi telefontudósításunk: a *Berliner Tageblatt* megbízható helyről arról értesül, hogy *Bánffy* a leghatározottabban távol áll a *Zeysig*-hecczétől. **A Zigány lakásán talált állítólagos Bánffy-levelek közönséges hamisítványok.**

Már tudják, kik állanak *Baneth* háta mögött, nevüket, mihelyt az adatok együtt lesznek, nyilvánosságra hozzák. — *Baneth* megszökött.

A békekövetek elutazása.

New-York, szept. 13. Az orosz békekövetek a Kaiser Wilhelm II. nevű német gőzösn elutaztak. Elutazások előtt *Witte* és *Rosen* báró bucsulátogatást tettek a japán békeköveteknél. *Komurát* betegsége akadályozta a személyes megjelenésben és *Takahira* által bucsuzott el az oroszoktól. Az orosz követek egy fél órát töltöttek a japánoknál. A kikötőben megjelent nagyszámu közönség lelkesen éltette *Wittét.* *Witte* *Rosen* utján köszönetet mondott a sajtónak, miközben kijelentette, hogy soha sem győződött meg annyira mint most, arról az igazságról, hogy a toll hatalmasabb, mint a kard.

Fölfödözött összeesküvő banda.

Budapest, szept. 13. (Saját tud. táv.) Belgrádban és Szófiában összeesküvő szervezetet födöztek föl, amely Péter és Ferdinánd ellen merényletet tervezett. Azt hiszik, ez a szövetség követte el a szultán elleni merényletet is.

Alkoholelleses katolikus estély.

Budapest, szept. 13. (Saját tud. táv.) Este 8 óra után a Mücsarnokban az alkoholelleses kongresszus katolikus vezérférfiai estélyt tartottak. Fischer-Colbric Agost dr. püspök elnökölt. Fényes közönség volt jelen. Orell Antal Bécsből, Geöcze Sarolta író és Csillagh Gyula egyetemi tanár Budapestről, Vragassy Vilmos dr. Prasitzból voltak az előadók.

A német császár beszéde.

Koblenz, szept. 13. Tagnap este a kerület számára adott ebéden Vilmos császár beszédét mondott, amelyben ama kívánságának adott kifejezést, hogy a német nép éljen jó egyetértésben egymással. Mindenekelőtt becsülje meg embertársában az egyént és helyezze bizalmát a mindenható Istenbe. Akkor a német nép meg fogja oldhatni nagy kulturfeladatát, a melyet a Gondviselés elé szabott. A császár a következő szavakkal végezte beszédét: Betelé egyetértés, kifelé elszántság.

Királyi adomány.

Róma, szept. 13. Viktor Emánuel király 50,000 lírát adott át a királyné nevében Fortis miniszterelnöknek a kalábriai kárvallottaknak fölsegélyezésére.

Az orosz forradalom.

Kivégzés Varsóban.

Varsó, szept. 13. A 19 éves Mihicky czipészsegédet, akit a katonai törvényszék halálra ítelt, tegnap kivégezték. Mihicky ez évi júliusban, tehát még az ostromállapot kihirdetése előtt, egy katorát megsebesített. A főkormányzó elvetette védőjének kegyelmi kérvényét.

Batum, szept. 13. A muzulmánok elke-seredett harczot folytatnak a vidéken a keresztények ellen.

REGÉNYCSARNOK.

Szomszéd kishojtárja.

7.

— Elbeszélés. —

Írta: Akhandesz István.

De mi lelte azt a legényt? Hogy elsápadt a Magda szavai után, nincs egy szava, kiáltani szeretné és nem tud, csak meggörnyedve néz utána. Most érzi, hogy csak Magdát szereti igazán, nem tud nélküle élni, pedig az elhagyta-örökre.

Gondolatai egymást üzik, oly szegénynek, oly végtelen nyomorultnak érzi magát, mint a legutolsó koldus, felteszi magában, hogy felkeresi Magdát. Elmegy vele messze, nem maradnak itt, úgy elmennek, hogy hirt se hoz felőlök a kósza szél.

— De — ijed fel merengéséből András, mit is mondott Magda? »Józsa Terka mondott mást is» Bizonyynyal elmondott neki mindent. Szomoruan hajította le fejét — az az est. — Csak vissza lehetne hozni...

Tóth Imre gazd' uram azzal foglalkozik a Gábor szógámmal, hogy egy nagy gerendát a kiásott gödörbe egyenesen felállítson, mert kitört a kutágos az éjjeli nagy viharban.

Valóságos istenitélet idő volt. Az egész cselédséget kiküldte a tanyára, szénakazlakat, a még kün levő gabna keresztekét szétszórta a szél kün a szántó földön.

A Gajdos csósz hozta meg a hirt, azért küldte ki minden villafogható emberét, hogy rendbe hozzák, amit szét hordott a szél.

Most aztán magának kell bajlódni az otthon maradt etető fiuval, hogy helyre állítsa a kicsavart kutágast.

— Gábor fiam! — szólt, fogd meg ezt a rudat, aztán emeld, én meg a végét billentem bele a gödörbe. Te vigyáz! Félre megy márl az ördög látott olyan ügyefogyottat mint te. No most! — no még...

Egész beleizzadt az igyekezetbe, mert nehezen akart sikerülni a munka.

— Apja! szólt felesége a legszorgalmasabb igyekezetben levő Imre gazdához.

— No mit akarsz? Hagyj békit, nem látod mit dolgozom? A jószág még ma nem ivott, az ördög hozta ezt az időt.

— Gyere be lelkem, szólt könnyes szemeit törölgetve az asszony, Klári beteg.

Erre a szóra elereszté Imre gazda a félig felállított gerendát, mi nagy zuhanással eset vissza majd nyomorékká téve az ott szöszmetelő Gábort.

»Nem szokott Klári beteg lenni, nem olyan nyalka lány,» — gondolta az apja, ha beteg, bizonyosan nagy baja van.

Igaz, hogy nagy baja volt Klárinak, csak az tünt fel az apjának, hogy nem fekszik, hanem a lóczán ül — és sir.

— No szólt Imre gazda, mi fáj lányom a fogad vagy a fejed?

Nem szólt se Klári, se anyja csak sirt mind a kettő. Olyan kinos csend következett, mint a kitoró vihar előtt.

— Ejnye! tört ki a gazda, hát bolondnak tartottak engem! — Egyik se szól csak sir, mi baja a lányasszonynak, talán megint kell valami? A mult héten vettél neki olyan bolondos bokorugró viganót; most meg tán krinolin kellene-mi?

— Nem Imre, szólt Juli asszony. Más baja van Klárinak: szeret egy legényt, azt mondja nagyon szereti, nem tud nálla nélkül élni; oszt' fél, hogy te nem egyezel bele, hogy elvegye.

— Ki az a legény? Mert annak én nézek a szemébe! kít szolgált eddig? oszt' ki az apja kuporgatott-e annyit mint én?

— Bizony édes apjukom annak se magának, se az apjának nem volt a rajta lévőnél egyebe, a legény szép, derék, csak biz a szegény szolgál, vagyona a szüre, mega subája. Mondtam Klárinak, hogy te ugy se egyezel bele.

— Ki hát az a legény? kapott szóba ujból Imre gazda. Vagy ojjan koldus, hogy neve sincs?

— Hát—hát—szólt akadozva az asszony. Baltás András a Bagi Mihály bojtárja...

Tóth Imre elkezdett nevetni; nevetett szinte belekékült. Te asszony! szólt-irtóztatos haraggal; bolondnak gondolsz engem ugy-e? Nem átalottál ezért behívni? Ej-ej Juli lelkem! ha már rád hagytad nőni ezt a lányt, annyit megis megmondhatnál neki, hogy az édes apját illyesmikkel ne mérgesitse!

(Folyt köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, szept. 13.	
Buza okt. — — — —	15 78
Rozs okt. re — — — —	12 82
Tengeri április 1906. — — — —	16 50
Zab ápr. ra — — — —	12 12
Repeze aug.-ra — — — —	24 90

Értéktözsde.

Budapest, szept. 13.	
Os-rák hitelrészvény — — — —	669 25
Magyar hitelrészvény — — — —	782 75
Leszámitoló bank — — — —	474 —

Rimamurányi — — — —	588 —
Osztrák-m. államvasuti részvény	675 —
Közuti vasut — — — —	572 —
Városi villamos vasut — — — —	314 —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 szept. 13-án.

Magyar aranyjáradék 4% — — — —	1.16
Magyar koronajáradék 4% — — — —	—97.
Magyar koronajáradék 3 1/2% — — — —	87.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4% — — — —	97 —
Horváth-szlavon földterhermentesítési kötvény — — — —	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön — — — —	221. —
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön — — — —	166. —
Osztrák járadék papírban — — — —	100 30
Osztrák járadék ezüstben — — — —	101 20
Osztrák járadék aranyban — — — —	119 50
Osztrák korona járadék — — — —	100 70
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	162. —
Osztrák-magyar bankrészvény — — — —	16.40
Magyar hitelbank részvény — — — —	791.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — — —	680.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — — —	674.75
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19.10
Német birodalmi márka — — — —	117.47
London vista — — — —	239.93
Páris vista — — — —	95 32
20 márkás arany — — — —	23.48

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Haász Manó

kézmű- és divatáruháza

NAGYVÁRAD, Zöldfa-u. elején.

Tekintettel a szezon végére, minden raktáron levő áruk, melyek gyönyörű nagy mennyiségben vannak felhalmozva, a már ösmert olcsó áraknál is sokkal olcsóbban lesznek eladva.

➡ Kérem erre figyelemmel lenni a szükséges beszerzésnél. ➡

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba berendezések, valamint egyes butor-darabok a

Magyar Műbutorgyár

Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-berendezések műipari vállalata.

Kivánatra rajzok és költségvetések.

AJTAY GYULA ÉS TÁRSA

női-divat, férfi-divat, fehérnemű, rövidáru üzlete szeptember

hó 20-án megnyilik

Nagyvárad Bémer-tér, a Pannonia-szálloda mellett.

Világhírű

előpataki gyógyviz

Számtalan előismerő nyilatkozat, a kik ennek használata után a legjobb egészségnek örvendenek! Különösen ajánlható a következő bántalmaknál:

1. **A gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorgörcs, gyomorégésben** a túlságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor- és szélzsabában, hányatoknál.

2. **Altesti vérbőségben, vérpanaszban, aranyérben** s az ezzel járó résztkór s kedélykór szokásos székrekedéseinél.

3. **Máj- és lépdeganatokban**, az epe kivezető csöveinek hurutos bántalmainál, sárgaságban, epekövekben, a poszgerj és váltólázakból származott lépdegoknál.

4. **Fejlődési sápkórban** s az ezen alapuló hőszám zavaroknál, a görvélykór torpid alakjainál s különösen vérszegénységi állapotoknál.

5. **A vesék és húgyhólyag hurutos bántalmainál**, a kezdődő **hugykő** és **fővénylerakódás** eseteiben kitűnő **hugy-savoldó**.

6. **A méh idült tömüléseinél, dagainál, fehér folyás s rendetlen havazásnál.**

7. **A nemi részek gyengeségeiben.**

8. **Angolkórban**, egyáltalában gyermekeknek a szervezet ép és erős kifejlődését vas és mésztartalmánál fogva meglepően elősegíti, egészséges embereknek is üdítő italul szolgál, s különösen borral vegyítve a háztartásoknál általános használatban van.

Egyedüli főraktár Biharmegye részére

Maár és Szabó

fűszer-, csemege- és ásványvizek kereskedése

NAGYVÁRADON.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek

a

„TISZÁNTUL”

kiadóhivatalában

H i r d e t m é n y.

Biharmegyei Takarékpénztár zálogháza

szeptember hó folyamán

á r v e r é s t t a r t.

Felkéretnek a zálogjegy tulajdonosok jegyeik rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utcai szoba s a hozzá tartozó mellékhelyiségekből álló emeleti lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénztárnál« Kossuth-utca 4 szám. 1262.

Kiadó modern lakások.

Hármas- és Damjanics-utca szegletén, ujonnan épült emeletes házban több 4—5 szobás családi és 1—2 szobás garçon lakás kiadó. A családi lakások fürdőszobával és az összes lakások minden modern kényelemmel ellátva. Értekezhetni a házfelügyelőnél ugyanott. 1340.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással egy-egyáramúként, melyek legolcsóbb áron kaphatók **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes fényképező lámpák és mindenemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** egy-egyáramúként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— *v i l l a m o s v i l á g i t á s i* —

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.